

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 14759
Tarih : 03.11.2025

10/3360

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

3 Ağustos 2014 tarihinde, Êzidî halkının ana yurdu olan Şengal'de, IŞİD tarafından gerçekleştirilen Êzidî soykırımının tanınması; soykırımın nedenlerinin, sonuçlarının ve Türkiye'ye yansımalarının araştırılması; katliam sonucu Türkiye'de zorla alıkonulan kadın ve çocukların akıbetinin ortaya çıkarılması; Êzidîlerin güvenli, onurlu ve özgür biçimde kendi topraklarında yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli yasal, diplomatik ve idari önlemlerin belirlenmesi; ayrıca Türkiye'de yaşayan ve diaspora ülkelerinde bulunan Êzidî yurttaşların eşit yurttaşlık, inanç özgürlüğü ve mülkiyet haklarının güvence altına alınması amacıyla, Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.20.11.2025

Mehmet DANIŞ BEŞTAŞ
Erzurum Milletvekili

GEREKÇE

Êzidîler, Mezopotamya'nın en kadim inanç topluluklarından biridir. Tarih boyunca barış, doğa sevgisi, eşitlik ve zulme karşı direniş temellerine dayalı inanç sistemleriyle, Ortadoğu'nun kültürel çeşitliliğine büyük katkı sunmuşlardır. Êzidîlik barışçıl bir inançtır; günümüze aktarılan dua, ilahi ve ritüellerle bu coğrafyanın kültürel mirasını zenginleştirmiştir.

Ne var ki Êzidî halkı tarih boyunca çok sayıda katliama (“fermanlara”) maruz kalmıştır. Her ne kadar “74 Ferman” olarak anılsa da, Êzidîlere yönelik katliamların sayısı bunun çok üzerindedir. Bu katliamların önemli bir kısmı Osmanlı döneminde, bir kısmı ise 20. yüzyılda sırasında gerçekleşmiştir.

3 Ağustos 2014’te, IŞİD’in Şengal’de gerçekleştirdiği saldırı, Êzidî halkının varlığını hedef alan sistematik bir soykırım niteliği taşımaktadır. Binlerce Êzidî katledilmiş, kadınlar ve çocuklar alıkonulmuş, bir kısmı insan ticaretinin mağduru olmuş, on binlercesi yerinden edilmiştir. Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler ve İngiltere başta olmak üzere birçok ülke, bu saldırıyı resmen soykırım olarak tanımıştır.

Soykırımın ardından yüzbinlerce Êzidî, Türkiye’ye sığınmış; ancak burada da barınma, mülkiyet, kimlik ve inanç özgürlüğü alanlarında ciddi sorunlar yaşamıştır. Türkiye’deki Êzidî köylerinin bir kısmı terk edilmiş, bir kısmı SİT alanı ilan edilerek geri dönüşler engellenmiş, bazı köylerde ise Êzidîlere ait topraklara el konulmuştur. Buna rağmen 2000’li yıllardan itibaren bazı Êzidî aileler köylerine dönmeye başlamış; ancak mülkiyet, güvenlik ve idari engeller nedeniyle kalıcı dönüş mümkün olmamıştır.

Bugün Êzidî nüfusun büyük bölümü Almanya başta olmak üzere Avrupa ülkelerinde yaşamaktadır. Diasporadaki Êzidîler, hem bulundukları toplumlara entegre olmuş hem de kendi kimliklerini, dil ve inançlarını yaşatmayı sürdürmüşlerdir. Buna rağmen Êzidîler, anayurtlarıyla kültürel ve duygusal bağlarını korumakta, çoğu zaman yaşamını yitiren yakınlarını toprağa vermek üzere köylerine dönmektedir.

Êzidî toplumunun hem Türkiye hem de Irak Şengal bölgesindeki varlığı, yalnızca inançsal değil; aynı zamanda insanlık mirasının korunması açısından da stratejik önemdedir. Bu nedenle, Şengal soykırımının tanınması, Êzidîlerin güvenli dönüşü, mülkiyet ve inanç haklarının korunması ve eşit yurttaşlık temelinde yaşam koşullarının iyileştirilmesi hem tarihsel hem de hukuki bir yükümlülüktür.

Êzidî Soykırımı'nın tanınması ve ulusal/uluslararası hukuk çerçevesinde belgelendirilmesi,; IŞİD tarafından kaçırılan kadın ve çocukların Türkiye sınırları içindeki olası varlıklarının araştırılması; Türkiye'deki Êzidî köylerinde mülkiyet, güvenlik, ibadet ve kültürel hak ihlallerinin tespiti; Êzidîliğin bir din olarak resmen tanınması; inanç özgürlüğü çerçevesinde gerekli düzenlemelerin yapılması; zorunlu din dersi muafiyeti tanınması; Êzidî inancı üzerine akademik çalışmaların ve kültürel kurumların desteklenmesi; Êzidî yerleşimlerinin korunması, kutsal mekân, mezarlık ve mabetlerin yasal güvence altına alınması; Şengal'in statüsünün uluslararası hukuk ve insan hakları ilkeleri doğrultusunda değerlendirilmesi; Diasporadaki Êzidîlerin anavatanlarıyla bağlarını güçlendirecek kültürel, ekonomik ve diplomatik mekanizmaların oluşturulması son derece önemli bir yükümlülüktür.

Bu bağlamda, Êzidîlerin yaşadığı trajedilerin bir daha tekrarlanmaması, bu kadim halkın kimliğinin, dilinin ve inancının korunması ve eşit yurttaşlık temelinde güvenli bir yaşamın sağlanması amacıyla Meclis Araştırması açılması tarihsel bir sorumluluk ve vicdani bir gerekliliktir.

2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	Ceella
3	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	Saruhan Olun
4	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	halide
5	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	Özge
6	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	Ayşe
7	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKI	BATMAN	M. R. Tiryaki
8	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	Z. Uçar
9	KAMURAN TANHAN	MARDİN	Kamuran Tanhan
10	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	H. Olan
11	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DİYARBAKIR	Sevilay Çelenk Özen
12	YILMAZ HUN	İĞDIR	Y. Hun
13	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	Ö. B. Bartin
14	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	Ö. Öcalan
15	NEJLA DEMİR	AĞRI	N. Demir
16	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	F. Şenyaşar
17	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	Ceylan Akça Cupolo
18	İBRAHİM AKIN	İZMİR	İ. Akın
19	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	K. Konukçu
20	MAHMUT DİNDAR	VAN	M. Dindar